

Бағдарлама

«Байқампаздар еліне саяхат»

Сарат ауылы

Түсінік хат

Қазіргі таңда мектепке дейінгі сәбилік жаста ерекше назар аударатын тәрбие түрі-сезім тәрбиесі. Сезім тәрбиесі алдымен қоршаған ортадағы болымысты қабылдау мен түйсікке негізделеді. Ең алдымен таным көзі-сезім арқылы қабылдауы, бала өз тәжірибесінен бақылап, көріп тануынан тұрады. Сезіну процессі кезінде бала бір нәрсені немесе заттың қасиетін, құрылымын таниды. Баланың логикалық ойлау түсінігі ең алдымен, оның сезінуімен байланысты. Баланың математикалық түсініктерді дұрыс меңгеруі, баланың дамуы, жас ерекшеліктеріне байланысты болып табылады.

Сезімдік тәрбиемен басталып, математикамен жалғасатын бұл ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті, математикалық қарапайым ұғымдарды қалыптастырудың алғашқы баспалдағы деп ойлаймын. Ортаңғы тобында сезімдік және құрастыру жұмыстарын орындау барысында баланың математикалық қарапайым ұғымдар жөніндегі түсініктері қалыптасады. Мектеп жасына дейінгі балалардың сезімдік эталондарды игеруі балабақшада тәрбиелеу мен білім бағдарламасында көрсетілген геометриялық пішіндермен, түстер мен танысудан басталады. Мұндай танысу негізінен көпшілік қабылдаған үлгілерден басталады да, тиімді іс-әрекеттердің көптеген түрлерін меңгеру үрдісінде өтеді. Тәрбиеші ақыл-ой, сезім тәрбиесінің міндеттерін ойын формасында қойып, оны ойынмен байланыстырады.

Бағдарламаның мазмұны: Балалардың қабылдауы мен ұғымын дамыту үшін білімді меңгеру, дағдыны қалыптастыру ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде емес қызықты ойын әрекетінде (жасау және табу, жұмбақ айту, шешу, сурет салу, жарыста нәтижеге жету) іске асады.

Мақсаты: Математикалық қарапайым ұғымдарды қалыптастыру жұмыстарын тереңдете үйрету (балалардың сезімдік қабылдауына, түйсігінің дұрыс бағытта қалыптасуына жағдай жасау).

Міндеттері: -Балаларды бірыңғай заттарды сезімдік белгілеріне қарай (көлемі, пішіні, түсіне байланысты) топтауға үйрету; -Баланың қабылдау, ес, ойлау сияқты психикалық процестерін дамыту;

Күтілетін нәтижелер:

Нені білді: Заттардың қасиеттерін анықтау мақсатымен оларды тексере білуге және бес түсті (ақ, қара, қызыл, сары, көк) ажырата атай білуге үйренеді;

Қандай түсініктерді игерді: Сезімдік тәрбиеде құрастыру жұмыстары арқылы үйренген сөздерін (киіз үй, ағаш тостаған, ағаш қасық, қоржын, сәукеле, тақия т.б.) толық меңгеру;

Меңгерген дағдылары мен іскерліктері: Баланың өз бетімен жұмыс істеуі;

Пікір

Бағдарламада балаларды біріңғай заттарды сезімдік белгілеріне қарай көлем, пішін, түсіне байланысты топтау, әр түрлі заттарды бір сезімдік белгісі (түс, пішін, көлем) арқылы салыстыруға үйрету. Бағдарламада қызықты жаттағулар, шығармашылық тапсырмалар, жұмбақтар, өлеңдер, тақпақтар, логикалық ойлауға арналған тапсырмалардан топтамалар жасалған. Сезімдік материалмен жұмыс істеп, логикалық ойлауды үйренген соң бала еш қиындықсыз өзіне таныс ұғымдарды математикалық терминдерге айналдыра бастайды. Заттар мен құбылыстардың сезімдік ерекшеліктері мен сапаларын іс-әрекет үстінде бекіту, түрлі пішіндегі көлем мен түсі әр түрлі ұлттық заттарды пайдаланып сезімдік үйрену жан-жақты қамтылған. Балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес математикалық білім мен ұғымдар негізінде балалардың ақыл-ой қабілеттерін қалыптастыруға лайықталып құрылған. Бағдарламаның мазмұны балалардың жас ерекшеліктеріне лайықты, түсінігіне қонымды, балалардың алған әсерін тек сезім тәрбиесінің мақсатында ғана емес, сонымен бірге адамгершілік және эстетикалық тәрбиеге де пайдаланады. Балалардың логикалық ойлау қабілетін дамытуда қарапайым математиканың алғашқы ұғымдарын ойын арқылы үйретудің заттарды әр-түрлі геометриялық пішіндердің құрастыруды, көру арқылы салыстыру, қиялдау, жұмбақтар жаттау.

«Сарат мектеп-бөбөкжай-балаба»

басшысы:

Ж.Б.Қайдақова

Бағдарлама мазмұны

№	Тақырыбы	Сағат саны
1	Заттарды көлеміне қарай топтастыру	1
2	Түстері бойынша топтау	1
3	Бас киімдер	1
4	Кеселер	1
5	Пішіне сәйкес көлемді табу	1
6	Құрақ көрпені құрастыру	1
7	Көлем ,пішін,кеңістік	1
8	Кеңістікті бағдарлау	1
9	Үйлер мен жалаулар	1
10	Мұнара құрастыру	1
11	Санау	1
12	Ыдыстар	1
13	Түлкі мен ешкі	1
14	Бесік жыры	1
15	Ойыншықтарды топтау	1
16	Көпір	1
17	Дастархан әзірлеу	1
18	Алма	1
19	Затты көлемі мен пішініне сәйкес таңдау	1
20	Көлемі әр түрлі білезіктер мен сақиналарды топтау	1
21	Әр түрлі торсықтарды түстеріне қарай топтау	1
22	Оюларды сәйкес түсті таяқшаларға орналастыру	1
23	Еркін тақырып	1
24	Матадан немесе оюдан сырмақ текемет құрастыру	1
25	Кемпіркосак	1
26	Кілем құрастыру	1
27	Тауық пен балапандар	1
28	Екі лак	1
29	Жаңбыр жауды	1
30	Көшеде сақ бол	1
31	Балық аулау	1

32	Сәтті саяхат	I
33	Ұлттық бұйымдар	I
34	Салыстыру, теңестіру	I
35	Заттарды пішініне қарай топтау	I
36	Заттарды көлеміне қарай екі топқа бөлу	I

№	Тақырыбы	Шарты	Қолданылған материалдар	Сағат саны
1	Заттарды көлеміне қарай топтастыру	Топ бөлмесіндегі заттарды бір-бірімен салыстырып отырып көлемдері әр түрлі және бірыңғай заттарды үлкен, кіші екі топқа бөлуге үйрету. Бір пішіндегі көлемі екі түрлі дөңгелектерді ажырата білуге үйрету көлемді ажыратуды меңгерту;	Үлкен кіші ойыншықтар немесе заттар	1
2	Түстері бойынша топтау	Түстері әр түрлі, біркелкі заттарды екі топқа бөліп топтау (ағаш, қасық, кесе) үйрету.	Түрлі түсті кубиктер	1
3	Бас киімдер	Жыл мезгілдеріне байланысты қандай киім киетіндеріне тоқтала отырып, пішіні әр түрлі тақияларды түстеріне сәйкес топтауға үйрету. Тақырыпқа қатысты жұмбақтар үйретіп сөздік қорын молайтып, байланыстыра сөйлеуге үйрету, тақияның суретін жапсыру;	Тақия, түрлі түсті бас киімдер	1
4	Кеселер	Екі түсті ойыншық кеселерді түстеріне сәйкес топтау, кесенің неден жасалғанын, не үшін пайдаланатынын түсіндіру. Басқа заттармен салыстыра отырып, көлемін, пішінін, ажырата білуге үйрету, ұқсас заттардың ішінен кесені табуға оның атын дұрыс айтуға жаттықтыру.	Түрлі түсті кеселер	1
5	Пішініне сәйкес, көлемді табу	Берілген төрт заттан пішініне сәйкес екі затты таңдап ала білуді меңгерту. Заттарды пішініне қарай сәйкес топтауға үйрету.	Қоржын, жастық, сәукеле, камзол немесе кубиктер	1
6	Құрақ көрпе құрастыру	Берілген геометриялық пішінгедерден көрпеше құрастыра білуге үйрету; Үшбұрыштарды, дөңгелектерді, төртбұрыштарды орынымен қоя білуге үйрету.	Геометриялық пішіндер, ою-өрнетер	1
7	Көлем, пішін, кеңістік	Санау, көлем, пішін, кеңістікті бағдарлау туралы ұғымдарын бекіту. Геометриялық пішіндермен таныстырып, ойын жүйелі жеткізе білуге, байланыстырып сөйлеуге үйрету	Әртүрлі суреттер, пішіндер	1
8	Кеңістікті бағдарлау	Тұрған орыннан оң сол алдында, артында, қасында, жанында, орналасқан жануарлардың кеңістіктегі орны дұрыс айтып беруге жаттықтыру.	Жануарлар, үйшіктер	1
9	Үйлер мен жалаулар	Балалардың назарын әр түрлі затқа сәйкес түстерді пайдалана білуге аудару, заттық құрамы мен бейнесіне сәйкес түстерді ажырата білулерін бекіту	Түрлі-түсті жалаулар	1
10	Мұнара құрастыру	Балаларды текшенің үстіне текшені дұрыс қоя білуге оның үстіне кірпіш қоюға үйрету; құрап отырған мұнара екенін түсіндіру	Текшелер	1
11	Санау	Заттарды 5-ке дейін санауға үйрету. Дөңгелекпен үшбұрышты ажырата білуге дағдыландыру. 5-ке дейінгі сандарға жұмбақ, санамақтар айту.	1-5 сандар, санамақтар, пішіндер	1

12	Ыдыстар	Ағаш қасықтың сапасын ажыратып, оны басқа заттармен салыстырып, қатты, жұмсақ заттарды сипап сезу, ұстап көру арқылы ажырата білуге үйрету. Түсті айыра білуін бекіту, байланыстырып сөйлеуге үйрету;	Ағаш қасықтар, ыдыстар	1
13	Түлкі мен ешкі	Балаларға ертегі кейіпкерлеріне сәйкес пішінді түстеріне қарай тандап ала білуге оны ертегі мазмұнына сай қойып мозайкамен жұмыс істеуге үйрету	Мозайкалар	1
14	Бесік жыры	Қуыршақты бөлеп, көрсете отырып, бесік жырын үйрету. Бесіктің түсін пішінің айыру.	Бесік, қуыршақ	1
15	Ойыншықтарды топтау	Топ бөлмесіндегі түстері әр түрлі ойыншықтарды (заттарды) түстеріне қарай топтауға, бөліп салыстыра, ажырата білуге үйрету.	ойыншықтар	1
16	Көпір	Заттардың пішініне сәйкес құрлыс материалдарын дұрыс пайдалана білуге үйрету. Әрбір геометриялық пішіндердің түсін атап, одан көпір құрастыру.	Құрлыс материалдары, пішіндер	1
17	Дастархан әзірлеу	Әр түрлі төртбұрыш қағазды дастархан ретінде пайдаланып қызыл, жасыл, ақ, күлгін, және сары қағаздан немесе картоннан қиып үлкенді – кішілі тостағандар табақтар жасату, қағаздан қиылған бауырсақтардың түсін, пішінің ажыратып дастархан әзірлеу;	Түрлі-түсті қағаздар	1
18	Алма	Алма пішінін дұрыс бейнелесі білуін, қылқаламмен жұмыс істей білу техникасын меңгерту;	Акварель, алма суреті	1
19	Затты көлемі мен пішініне сәйкес тандап алу	Қазақтың ұлттық әшекей бұйымдарымен таныстыру. Олардың әрқайсысының көлемі мен пішініне назар аудара отырып, оны не үшін пайдаланатынын түсіндіру.	Ұлттық бұйымдар	1
20	Көлемі әртүрлі білезіктер мен сақиналарды топтау	Көлемі әртүрлі білезіктер мен сақиналарды көлеміне сәйкес топтай білуге үйрету.	Білезіктер мен сақиналар	1
21	Әр түрлі торсықтарды түстеріне қарай орналастыру	Әр түрлі торсықтарды түстеріне қарай тақтайшаға орналастыра білуді түстерді ажырата білуді меңгеру;	Торсықтар мен тақтайшалар	1
22	Оюларды сәйкес түсті тайақшаларға орналастыру	Оюларды орналастырғанда үнемі айырбастау арқылы түстеріне қарай тақтауға әр түрлі заттарды түсіне қарай ажырата білуге үйрету. Б	Оюлар, тайақшалар	1
23	Еркін тақырып	Балалардың салатын суретіне сай түстердің дұрыс тандай білуін, жалпы түстер туралы білімін бекіту;	Түрлі түсті бояулар	1
24	Матадан немесе оюдан сырмақ текемет құрастыру	Балалардың мата қиындыларынан немесе оюлардан сырмақ, текемет түрлерін құрастыра білуге үйрету.	Мата, оюлар	1

25	Кемпіркосак	Бейнелеу өнерінде заттардың қасиеттеріне сәйкес түстерді ажырата білуге, оны дұрыс пайдалана білуге үйрету.	Суреттер	1
26	Кілем құрастыру	Түрлі мата киындыларынан, пішіндерді колдана кілем құрастыру.	Мата, пішіндер, оюлар	1
27	Тауық пен балапандар	Балалардың мозайкамен жұмыс істей білуін бекітіп, әр түсті мозайканы әр затқа сәйкес алып, оны орналастыра білуін бекіту.	Мозайкалар	1
28	Екі лак	Балаларға пішіні әр түрлі, бірнеше түсті мозайканы тандап алуға, оны ертегі кейіпкерлеріне сәйкес мозайкамен белгілей білуге үйрету.	Мозайкалар	1
29	Жаңбыр жауды	Серуен сәттерінде табиғат құбылыстарын түсіндіру арқылы балалардың танымдық білімін тереңдете түсуімен қатар тілін дамыту, сезімін ояту, аспан, қолшатыр, күн, бұлт т.б. сөздерін түсіндіру.	Қолшатыр	1
30	Көшеде сәк бол	Балаларды үлгі бойынша бес түспен таныстыру. Қызыл, қара, сары, жасыл, көк, трактор, машина, бағдаршам.	Бағдаршам, көліктер	1
31	Балық аулау	Балықтың көлемін, сыртқы пішінін, түстерін ажырата білуге үйрету, судың сұйық зат екенін балалардың қолын салдырып, сезімдеріне жеткізу.	Балықтар, су	1
32	Сәтті саяхат «Тау баурайында»	Заттың құрамымен белгісіне қарай түстерді, пішінді тандап алып дұрыс орналастыра білуге үйрету.	Суреттер	1
33	Ұлттық бұйымдар	Балаларды топ бөлмесінде өзін қоршаған заттардың ішіндегі ұлттық бұйымдарды дұрыс атай білуге, түр түсі, пішіні, көлемі жайында түсініктерін кеңейту.	Ұлттық бұйымдар	1
34	Салыстыру, теңестіру	Ауызша есеп құрастырып, оны шешу арқылы ақыл-ойын дамыту.	Әртүрлі суреттер	1
35	Заттарды пішініне қарай топтау	пішіні әр түрлі заттарды пішініне қарай ажыратып топтауға үйрету.	Пішіндер	1
36	Заттарды көлеміне қарай екі топқа бөлу	Үлке-кіші түймелер, түрлі фигуралар, пішіндерді табу, көлемін салыстыру.	Карточкалар, Түймелер, фигуралар	1

Қолданылған әдебиеттер:

1. Г.И. Долженко. «Байқампаздар әлеміне саяхат», «Аруна» баспасы-2004.
2. М.Сәтімбекова, Ә.Өмірова, Ж.Сердалиева. «Сәбилердің сезімін тәрбиелеу». 2006.
4. Л.С. Метлина. «Балабақшадағы математика». Москва «Просвещение». 1984.
5. «Содержание и методы умственного воспитания дошкольников». Москва «Педагогика». 1980.
6. «М.Монтессоридің педагогикалық жүйесін енгізу». Құрастырғандар: Ж.Мақатова, Б. Иманбекова... «Алматы», 2013.
7. Мөлдір бұлақ 2013ж, №2
8. Балдырған журналы 2015ж, №1
9. Балаби журналы 2012ж, №3
10. Айгөлек журналы 2013ж, №5
11. Ертегілер жинағы 2018ж